

PHÂN TÍCH VÀ CẢM NHẬN ĐOẠN TRÍCH “LỤC VÂN TIÊN CỨU KIỀU NGUYỆT NGA” CỦA NGUYỄN ĐÌNH CHIỂU

1. Dàn ý đoạn trích “Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga” của Nguyễn Đình Chiểu

a) Mở bài

- Giới thiệu tác giả, tác phẩm và đoạn trích:

+ là một nhà thơ lớn của nền văn học Việt Nam nửa cuối thế kỷ 19.

+ **Truyện Lục Vân Tiên** là một trong những tác phẩm đặc sắc nhất của Nguyễn Đình Chiểu, nói về nhân vật Lục Vân Tiên - người anh hùng trượng nghĩa, văn võ song toàn và phẩm chất tốt đẹp.

+ Đoạn trích **Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga** nằm ở phần đầu của truyện thể hiện khát vọng hành đạo giúp đời của tác giả và khắc họa những phẩm chất tốt đẹp của hai nhân vật Lục Vân Tiên và Kiều Nguyệt Nga.

b) Thân bài: Phân tích nội dung đoạn trích *Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga*

Luận điểm 1: Lục Vân Tiên và hành động đánh cướp

- Cảnh Lục Vân Tiên gặp bọn cướp đang hoành hành:

+ Chàng không chỉ nhân nghĩa trong hành động mà còn thể hiện trong lời nói.

+ Chàng chỉ trích và phê phán lũ giặc cướp nhưng cũng chính là lời tuyên bố về quan điểm sống đầy cao đẹp của chàng.

+ Giữa đường gặp chuyện bất bình thì sẵn sàng xả thân ra tay cứu giúp.

- Cảnh Lục Vân Tiên chống lại bọn cướp:

+ Vân Tiên chỉ có một mình, tay không đánh cướp

+ Không hề run sợ, vẫn "bẻ cây làm gậy" xông vào đánh cướp

-> Hành động nhanh, mạnh, dứt khoát của Vân Tiên được tác giả ví với người anh hùng Triệu Tử khi phá vòng Đương Dương, một anh hùng hảo hán, có khí phách, trượng nghĩa.

=> Trước sức mạnh và tài nghệ của Vân Tiên, bọn cướp đã bị đánh tan tác, nhân nghĩa bao giờ cũng chiến thắng.

=> Hình ảnh một người anh hùng thượng võ, bênh vực kẻ yếu, trừ gian diệt ác cho nhân dân.

Luận điểm 2: Lục Vân Tiên gặp Kiều Nguyệt Nga

- Vân Tiên "động lòng" thương xót, ân cần hỏi han, an ủi
- Khi nghe trong kiệu vọng ra tiếng nói muốn được tạ ơn, Vân Tiên vội gạt đi ngay
- Vân Tiên không muốn nhận những cái lạy tạ của hai cô gái
- Không nhận chiếc trâm vàng mà chỉ cùng Kiều Nguyệt Nga xướng họa một bài thơ
- > Dường như đối với Vân Tiên, làm việc nghĩa là bổn phận, lẽ tự nhiên

=> Lục Vân Tiên không chỉ là một người có học thức mà còn là một người hào hiệp, trọng nghĩa. Đối với Vân Tiên, chàng coi việc nhân nghĩa trên đời là điều tất yếu, nếu làm ơn mà vì được đền đáp, trông ngóng đến việc trả ơn thì đó không còn là người anh hùng.

Luận điểm 3: Hình ảnh Kiều Nguyệt Nga.

- Là con gái quan tri phủ.
- Xinh đẹp, nét na, có học thức.
- Cách xưng hô vừa thận trọng vừa khiêm nhường
- Nói năng dịu dàng, mực thước
- Băn khoăn tìm cách trả ơn Vân Tiên
- Tự nguyện gắn bó cuộc đời mình với Vân Tiên.
- > Kiều Nguyệt Nga là người ân cần, có tình nghĩa trước sau.

=> Tác giả thông qua Kiều Nguyệt Nga để ca ngợi vẻ đẹp chính chuyên của người phụ nữ Việt Nam.

Đặc sắc nghệ thuật

- Khắc họa nhân vật qua hành động, cử chỉ, lời nói.
- Ngôn ngữ bình dị, mộc mạc, đậm màu sắc Nam Bộ
- Ngôn ngữ kể chuyện tự nhiên, ít trau chuốt, uyển chuyển
- Sử dụng nhiều đối thoại, hành động, ít miêu tả ngoại hình, nội tâm.

c) Kết bài

- Cảm nhận của em về đoạn trích: Đoạn trích đã khắc họa một cách rõ nét, chân thực và đầy sống động về người anh hùng trượng nghĩa Lục Vân Tiên, đó là một hình mẫu anh hùng lí tưởng và khát vọng về lẽ công bằng ở đời.

2. Cảm nhận về đoạn trích “Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga” của Nguyễn Đình Chiểu

Với Nguyễn Đình Chiểu, nhà thơ lớn của đất Đồng Nai, bên cạnh những bài văn tế, bài thơ sục sôi quân cướp nước, chứa chan tình yêu nước thương dân trong cảnh li loạn; là những truyện thơ nêu cao nhân nghĩa, đạo lí làm người. "Truyện Lục Vân Tiên" đã làm cho tên tuổi Đồ Chiểu trở thành bất tử. Trung, hiếu, tiết, nghĩa đã chiếu sáng lung linh những vần thơ đẹp:

*"Trai thời trung hiếu làm đầu,
Gái thời tiết hạnh là câu trau mình".*

“Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga” là một trích đoạn của tác phẩm “Truyện Lục Vân Tiên”, kể về hành động nhân nghĩa, vô tư của Lục Vân Tiên, khi chàng bắt gặp trên đường cảnh bạo tàn, chàng đã không hề né tránh hay e ngại những tai họa sẽ đến mà hết lòng ra tay cứu giúp người bị nạn. Đoạn trích thể hiện được nét đẹp trong phẩm chất cũng như tâm hồn của Lục Vân Tiên, chàng làm việc nghĩa xuất phát từ tấm lòng mà không hề tính toán đến việc thiệt hơn, báo đáp ân nghĩa. Ngoài ra, Kiều Nguyệt Nga cũng là một nhân vật được xây dựng khá đặc sắc, nàng là một tiểu thư khuê các, khi được cứu giúp bởi Lục Vân Tiên nàng đã thể hiện những phẩm chất tốt đẹp như trọng ân nghĩa, hiền thực đoan trang lại là một người con có hiếu.

Mở đầu đoạn trích, nhà thơ Nguyễn Đình Chiểu đã miêu tả một cách chân thực, sống động những hành động của Lục Vân Tiên, đó chính là khi chàng ra tay diệt trừ cái bạo tàn, không cho phép nó làm tổn hại, gây ra đau khổ cho những người dân lương thiện, đây là một hành động đẹp, là biểu hiện ra bên ngoài của một tấm lòng đáng quý, đáng trân trọng.

*"Vân Tiên ghé lại bên đàng
Bẻ cây làm gậy nhằm làng xông vô
Kêu rằng: "Bớ đảng hung đồ"
Chớ quen làm thói hồ đồ hại dân"*

Câu thơ miêu tả những hành động của Lục Vân Tiên khi gặp một sự cố ở trên đường, đó là chứng kiến cảnh lũ cướp hoành hành, đang gây họa cho người dân, bản tính cương trực,

căm ghét cái ác lại đề cao hành động nhân nghĩa đã thôi thúc Vân Tiên hành động, và hành động của chàng dường như cũng chỉ diễn ra trong một cái chớp mắt, chàng không hề suy nghĩ, tính toán thiệt mất nếu như mình can dự vào mà chàng lập tức ra tay diệt trừ mọi nguy hại ấy, bảo vệ người dân. Và sự gấp rút của tình huống nên chàng không kịp chuẩn bị gì mà tiện tay bẻ luôn cành cây bên đường để làm vũ khí diệt trừ cái ác “Bẻ cây làm gậy nhằm đằng xông vô”. Không chỉ nhân nghĩa trong hành động mà lời nói của chàng cũng thể hiện được tính cách cương trực, thẳng thắn của chàng “Kêu rằng bớ đảng hung đồ/ Chớ quen làm thói hồ đồ hại dân”.

Lời nói của Lục Vân Tiên là hướng đến chỉ trích, phê phán lũ giặc cướp nhưng cũng là tuyên ngôn sống đầy cao đẹp của chàng, sống là phải hướng đến bảo vệ cuộc sống của những người dân lành, chứ không phải mang đến những đau khổ cho họ. Và những hành động bạo tàn, “hồ đồ” chàng càng không cho phép nó xâm hại đến những con người lương thiện ấy. Vân Tiên không chỉ là một con người có tình thương với con người, mang trong mình tinh thần chính nghĩa cao đẹp mà chàng còn là một chàng trai khỏe mạnh, tài giỏi, điều này được thể hiện ra trong những hành động chàng chống lại những tên cướp:

“Vân Tiên tả đột hữu xông

Khác nào Triệu Tử phá vòng Dương Dang

Lâu la bốn phía vỡ tan

Đều quăng gươm giáo tìm đường chạy ngay

Phong Lai trở chẳng kịp tay

Bị Tiên một gậy thác rày thân vong”

Những động tác của Vân Tiên đều rất dứt khoát, nhanh nhẹn “tả đột hữu xông”, và những hành động anh hùng này được nhà thơ Nguyễn Đình Chiểu so sánh với hình ảnh người anh hùng Triệu Tử khi phá vòng Dương Dang. Trước sức mạnh của Lục Vân Tiên thì băng cướp bị đánh tan “Lâu la bốn phía vỡ tan”, chúng hoảng loạn bỏ lại gươm giáo mà tìm đường thoát thân. Và cầm đầu của băng đảng này là Phong Lai thì bị Tiên cho một gậy “thác rày thân vong”. Đây là sự trừng phạt thích đáng cho những kẻ lấy việc hại người làm niềm vui, làm mục đích kiếm sống. Đối với những tên cướp ngày Lục Vân Tiên tuyệt đối không khoan nhượng, lời nói và hành động đều hết sức quyết liệt nhưng khi hỏi thăm người bị nạn thì chàng lại trở nên vô cùng dịu dàng, phải phép:

“Dẹp rồi lũ kiến chòm ong

Hỏi: “Ai than khóc ở trong xe này”

Không chỉ ra tay cứu giúp người bị nạn mà chàng còn hết lòng quan tâm đến họ, thể hiện ngay qua lời hỏi thăm ân cần, và động viên, giúp người bị nạn trấn tĩnh lại tinh thần sau cơn hoảng loạn bằng việc thông báo cho họ biết tình hình bên ngoài, rằng những lũ “kiến chòm ong” đã bị tiêu diệt, cũng tức không còn bất cứ sự nguy hiểm nào có thể đe dọa nữa. Và phẩm chất tốt đẹp của Lục Vân Tiên cũng tiếp tục được bộc lộ khi chàng có cuộc đối thoại với người bị hại, cũng tức Kiều Nguyệt Nga. Khi Kiều Nguyệt Nga có ý định bước ra khỏi kiệu để cúi lạy Lục Vân Tiên vì công cứu mạng thì chàng nhất quyết không chịu nhận:

“Khoan khoan ngồi đó chớ ra

Nàng là phận gái ta là phận trai”

Chỉ thông qua vài câu nói thôi nhưng ta có thể nhận thấy Lục Vân Tiên là một con người trọng đạo lí, cũng như những khuôn phép trong xã hội xưa. Chàng không muốn Kiều Nguyệt Nga ra ngoài cúi lạy mình vì không muốn sự gặp mặt này ảnh hưởng đến phẩm tiết của nàng, vì trong quan niệm của xã hội phong kiến xưa, thì “nam nữ thụ thụ bất thân”, tức là giữa con trai và con gái cần phải có những khoảng cách nhất định, không được tùy tiện gặp mặt hay có những hành động thân thiết. Lời nói của Lục Vân Tiên cũng thể hiện chàng là một con người có học thức, còn đặt lời nói ấy trong xã hội ngày nay thì ta lại thấy có cái gì đầy đáng yêu ở chàng trai này. Nhưng mục đích của Lục Vân Tiên không chỉ vì lễ tiết mà chàng cũng không muốn nhận sự báo đáp của Kiều Nguyệt Nga, bởi hành động cứu giúp của chàng là xuất phát từ tấm lòng chứ không phải vì mục đích vụ lợi gì “Làm ơn há dễ trông người trả ơn”, câu nói của chàng với Kiều Nguyệt Nga càng làm cho con người chàng trở nên đáng trân trọng hơn.

“Nhớ câu kiến nghĩa bất vi

Làm người thế ấy cũng phi anh hùng”

Trong quan niệm của Lục Vân Tiên thì những việc nhân nghĩa là tất yếu, và nếu làm ơn mà trông ngóng việc trả ơn thì không phải người anh hùng “Làm người thế ấy cũng phi anh hùng”.

inh thần nghĩa hiệp của Lục Vân Tiên như viên ngọc quý sáng bừng lên dư vị ngòi bút sắc nhọn của Nguyễn Đình Chiểu:

“Chở bao nhiêu đạo thuyền không khẳm,

Đâm mấy thằng gian bút chẳng tà.”

3. Phân tích về đoạn trích “Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga” của Nguyễn Đình Chiểu

Nguyễn Đình Chiểu là một nhà văn, nhà thơ tiêu biểu của nền văn học Việt Nam, thơ văn của ông không có sự chau chuốt, cầu kì về câu từ mà lại rất mộc mạc, dân dã gắn liền với đời sống của con người Nam Bộ. Vì vậy trong nền văn học của Việt Nam, đại thi hào Nguyễn Du nổi tiếng với kiệt tác truyện Kiều, đây là tác phẩm được đông đảo độc giả trong nước, cũng như độc giả nước ngoài đón nhận bởi câu từ mượt mà, văn phong khoa học, giàu giá trị nội dung cũng như tư tưởng thì văn chương của cụ Đồ Chiểu đã thâm nhập vào đời sống, trở thành một phần đời sống của người dân Nam Bộ, người ta đọc Truyện Lục Vân Tiên phẩm của ông quen thuộc như những bài đồng dao dân gian. Truyện Lục Vân Tiên nổi tiếng bởi chính chất mộc mạc, gần gũi ấy, trích đoạn "Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga" cũng đã thể hiện được phần nào đặc trưng thơ văn của tác phẩm này.

Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga nằm trong phần mở đầu của tác phẩm. Nghe tin triều đình mở khoa thi, Vân Tiên giả từ thầy xuống núi đua tài. Trên đường về nhà thăm cha mẹ, Vân Tiên đã gặp bọn cướp Phong Lai đang hoành hành, bóc lột của dân lành. Một mình chàng đã đánh tan bọn cướp, cứu được Kiều Nguyệt Nga.

Với Nguyễn Đình Chiểu, nhân nghĩa là đạo đức của nhân dân, là căn cốt, gốc rễ để trau dồi, rèn giũa con người. Vì vậy, vào đầu tác phẩm - ở đoạn Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga - nhà thơ đã hào hứng giới thiệu hai con người trẻ tuổi, biết hướng theo lòng nhân, biết hành động theo việc nghĩa. Đó là Lục Vân Tiên - chàng trai tài ba dũng cảm, sẵn sàng làm việc "nghĩa". Vân Tiên vốn con nhà thường dân nhưng học giỏi, văn võ kiêm toàn. Chàng đang háo hức trên con đường lên kinh ứng thi. Vậy mà gặp cướp. Không phải chúng gây sự với chàng, mà chúng đang quấy nhiễu nhân dân. Trước mắt chàng, bày ra một nghịch cảnh : dân thì "than khóc tưng bừng - Đều đem nhau chạy vào rừng lên non" ; bọn cướp thì "xuống thôn hương - Thấy con gái tốt qua đường bắt đi". Thế là, sau một lời hứa ngắn gọn : "Tôi xin ra sức anh hào...", Lục Vân Tiên nhanh nhẹn "Ghé lại bên đàng, bẻ cây làm gậy", xông thẳng vào giữa bọn cướp.

Không hiện lên trước mắt người đọc như một Từ Hải "vai năm tấc rộng, thân mười thước cao", cũng không "vào trong phong nhã ra ngoài hào hoa" như Kim Trọng trong Truyện Kiều của Nguyễn Du, nhưng qua lời nói, việc làm của Lục Vân Tiên, Nguyễn Đình Chiểu đã tạo được ấn tượng đậm nét về chàng. Làm ơn mà không màng được trả ơn là cách sống của người quân tử xưa nay; nhưng thái độ của Lục Vân Tiên trước tình cảnh và sự hàm ơn

của Nguyệt Nga lại có những nét riêng rất đáng yêu. Mạnh mẽ, xông xáo trong cuộc chiến với lũ cướp bao nhiêu, chàng lại nhút nhát và e dè trước người con gái nhờ mình mà thoát nạn bấy nhiêu. Khi Nguyệt Nga định bước ra tạ ơn, Vân Tiên ngượng ngùng

*“Khoan khoan ngồi đó chớ ra,
Nàng là phận gái, ta là phận trai...”*

Dẫu chưa nguôi sợ hãi, chắc rằng Nguyệt Nga khó mà giấu được nụ cười kín đáo trước chàng trai nhát gái này. Có lẽ người ta sẽ không buột miệng nói như thế nếu là một kẻ thạo đời, lọc lõi trong tiếp xúc với phụ nữ. Liệu hình ảnh Lục Vân Tiên có đẹp một cách trọn vẹn nếu như chàng tỏ ra vồ vập đối với Nguyệt Nga? Thì ra tâm hồn, bản chất chàng trai họ Lục thật trong sáng, tươi trẻ. Càng đáng quý hơn nữa khi cái chất trong trẻo, hiền lành ấy ẩn chứa sau một tính cách khí khái, dũng cảm. Sự cứng rắn của thép, nét non nớt, thư sinh của chàng trai vừa bước vào đời hài hòa trong con người Vân Tiên. Không chỉ qua hành động, cách giao tiếp mà cách ứng xử cũng bộc lộ rõ phẩm cách của chàng. Dám liều mình cứu người, lời lẽ đanh thép khi giao chiến với giặc cướp, để rồi trước một cô gái dịu dàng, Vân Tiên không tránh khỏi ngại ngùng bẽn lễn - điều đó tự nhiên đã biểu lộ một lối sống lành mạnh, có giáo dục, nề nếp. Lời nói, thái độ khiêm nhường, nhã nhặn: "Làm ơn há dễ trông người trả ơn", "Nhớ câu kiến ngãi bất vi, Làm người thế ấy cũng phi anh hùng"... vừa cho ta cảm cái tâm nhân ái, vừa khâm phục trước quan niệm sống trọng nghĩa của Vân Tiên.

Cái nhìn, cách nghĩ của nhà văn bao giờ cũng lộ rõ trong tác phẩm, trong cách thể hiện hình tượng, chi tiết... Có ý kiến cho rằng, cuộc đời Lục Vân Tiên là hình bóng cuộc đời nhà thơ Nguyễn Đình Chiểu. Chỉ qua vài chi tiết nhỏ - Vân Tiên "bẻ cây làm gậy" có thể thấy được cảm quan hiện thực của nhà thơ. Không rút gươm, rút kiếm một cách oai phong như các binh tướng hay văn nhân quý tộc cao đạo, hành động của chàng chỉ mang tính dân dã, bộc trực. Bất kì một người con trai bình dân nào cũng có thể bẻ cây làm gậy để làm việc nghĩa, không cầu kì, chẳng nề hà. Thực chất ở đây, Vân Tiên vẫn là một chàng trai có học, sống giữa những người lao động, chưa phải là một quan chức của nhà nước phong kiến như ở đoạn sau. Ghi một cử chỉ ấy thôi, người đọc đã thấy rõ sự gắn bó mật thiết giữa tâm hồn, tình cảm của nhà thơ với cuộc sống nhân dân, hồn hậu như hạt lúa, củ khoai. Việc làm và cách nghĩ của Lục Vân Tiên như minh chứng cho quan niệm của Nguyễn Đình Chiểu về lẽ sống ở đời:

*“Chở bao nhiêu đạo thuyền không khẳm,
Đâm mấy thằng gian bút chẳng tà”*

Đoạn trích Lục Vân Tiên cứu Kiều Nguyệt Nga là đoạn trích hay, hấp dẫn đối với người đọc bởi sự chính nghĩa, ngay thẳng, kiên cường của Lục Vân Tiên, qua cuộc trò chuyện với Kiều Nguyệt Nga ta còn thấy đây là con người có nhiều phẩm chất đáng quý, đáng trân trọng.

WWW.ELIB.VN